Spis treści

Wprowadzenie *(Agnieszka Gromkowska-Melosik, Zbyszko Melosik)* IX

Przedmowa 1

CZĘŚĆ I

KOBIETY I MĘŻCZYŹNI: NA CZYM POLEGA RÓŻNICA?

Rozdział 1. Studia nad płcią kulturową: przegląd stanu wiedzy 7

Socjologiczne perspektywy w badaniach nad płcią kulturową 9

Funkcjonalizm strukturalny 10

Rewolucja paradygmatyczna 14

Feministyczna socjologia płci kulturowej 16

Feminizm w perspektywie historycznej 21

„Pierwsza fala" feminizmu 21

„Druga fala" feminizmu 29

Feminizm współczesny 33

Przyszłość feminizmu: kobiety młode i kobiety kolorowe 40

Perspektywa, z jakiej napisany jest ten tekst 43

Słowa kluczowe 44

Proponowane lektury 45

Rozdział 2. Biologia, płeć biologiczna i płeć kulturowa. Wzajemne wpływy natury i środowiska 47

Chromosomy płciowe i różnicowanie płciowe 49

Nieprawidłowości chromosomowe a pleć kulturowa 52

Hormony okresu prenatalnego a płeć kulturowa 55

Dwoistość genitalna: czego może nas nauczyć o płci kulturowej? 59

Argumenty na rzecz istnienia męskich i żeńskich mózgów 61

Moje hormony są odpowiedzialne za moje zachowanie 65

Testosteron a płeć kulturowa 67

Kobiety, hormony i zachowanie 69

Interakcje między biologią i kulturą 75

Słowa kluczowe 77

Proponowane lektury 77

Rozdział 3. Przodkowie i sąsiedzi. Społeczne konstrukcje płci kulturowej w innych epokach i społeczeństwach 79

Kości i kamienie: dane archeologiczne 80

Nasi krewni z rzędu naczelnych 86

Kobiety i mężczyźni w innych społeczeństwach: czy zachodnie konstrukcje płci kulturowej mają charakter uniwersalny? 89

Pleć kulturowa we współczesnych społeczeństwach koczowniczych 90

Wielorakie płcie kulturowe 94

Płeć kulturowa, ewolucja, kultura ... 97
Słowa kluczowe ... 98
Proponowane lektury ... 99

CZĘŚĆ II

POZNAWANIE SWOJEGO MIEJSCA W SPOŁECZEŃSTWIE

Rozdział 4. Socjalizacja płciowa we wczesnym dzieciństwie ... 103
W jaki sposób dzieci uczą się płci kulturowej? ... 104
Teorie psychoanalityczne ... 105
Teorie społecznego uczenia się ... 110
Teorie rozwoju poznawczego ... 112
Stawanie się kobietami lub mężczyznami ... 118
Interakcje między rodzicami a dziećmi ... 123
Zabawki i socjalizacja płciowa ... 127
Wizerunki płci w literaturze dla dzieci ... 131
Wczesna socjalizacja ze strony grupy rówieśniczej ... 134
Dziecko do wieku 5 lat ... 135
Słowa kluczowe ... 135
Proponowane lektury ... 136

Rozdział 5. Szkoły i płeć kulturowa ... 138
Historyczne konteksty edukacji kobiet i mężczyzn ... 139
Edukacja kobiet i mężczyzn w XX w. ... 143
Kształcenie dziewcząt i chłopców: szkoły podstawowe ... 147
Edukacja nastoletnich dziewcząt i chłopców: szkoły średnie ... 157
Nauczanie kobiet i mężczyzn: college'e i uniwersytety ... 165
Kobiety jako pracownicy naukowi i zarządcy instytucji szkolnictwa wyższego: wciąż zbyt mało ... 174
Molestowanie seksualne ... 179
Tworzenie bardziej pozytywnego środowiska uczenia się ... 184
Płeć kulturowa, edukacja i upodmiotowienie ... 190
Słowa kluczowe ... 191
Proponowane lektury ... 192

Rozdział 6. Język i mass media: znaczące płaszczyzny komunikacji ... 193
Seksizm i język: co kryje się w słowach? ... 194
Czy kobiety i mężczyźni mówią odmiennymi językami? ... 200
Płeć kulturowa i mass media ... 203
Słowo pisane: przekazy dotyczące płci kulturowej w czasopismach i gazetach ... 205
Telewizja: wszechobecny medialny czynnik socjalizacji ... 216
Przekazy dotyczące płci w reklamach - czy seksizm dobrze się sprzedaje? ... 222
Wizerunki kobiecości i męskości w mediach: jakie są ich konsekwencje? ... 227
Język i media jako czynniki kształtujące płeć kulturową ... 231
Słowa kluczowe ... 232
Proponowane lektury ... 233

CZĘŚĆ III

SPOŁECZNE UTRZYMYWANIE PORZĄDKU

Rozdział 7. Płeć kulturowa i związki intymne ... 237
Socjologia konstruuje rodzinę ... 239

Analiza funkcjonalnej interpretacji rodziny 241
Współczesne rodziny: różnorodność i zmiana 242
Seksualność, orientacja seksualna i wolność reprodukcyjna 245
Formy seksualności 247
Wolność reprodukcyjna 249
Różnorodność związków intymnych 258
Małżeństwa heteroseksualne 258
Rodziny niepełne 267
Osoby samotne i rodzinne związki partnerskie 275
Przemoc w rodzinach i związkach intymnych 284
Wykorzystywanie partnera w związkach heteroseksualnych 285
Wykorzystywanie partnera w związkach gejowskich i lesbijskich 289
Wykorzystywanie dzieci 290
Wykorzystywanie osób starszych 293
Rodziny i inne formy życia intymnego: ponowna konfrontacja ideału z rzeczywistością 294
Słowa kluczowe 295
Proponowane lektury 296

Rozdział 8. Płeć, zatrudnienie i sektor ekonomiczny 297
Kobiety i mężczyźni na amerykańskim rynku pracy: perspektywa historyczna 298
Segregacja płciowa w strukturze zawodowej 304
Konsekwencje płciowej segregacji struktury zawodowej 312
Molestowanie seksualne w miejscu pracy 316
Nierówne zarobki kobiet i mężczyzn 320
Różnice w dochodach, ubóstwo i polityka społeczna rządu 323
Różnica w uzyskiwanych zarobkach — analiza kategorii 329
Praca zawodowa: ideologia i rola prawa 340
Działanie stereotypów płciowych 340
Prawodawstwo na rzecz równości w miejscu pracy 346
Wzajemne relacje między światem domu a światem pracy 353
Słowa kluczowe 354
Proponowane lektury 356

Rozdział 9. Płeć, przestępczość i system sprawiedliwości 357
Kobiety i mężczyźni jako przestępcy 359
Sprawiedliwość dla wszystkich? 368
Wymierzanie sprawiedliwości 368
Czy kary są odpowiednie w stosunku do popełnionych przestępstw? 377
Płeć kulturowa a resocjalizacja 384
Wiktymizacja kryminalna: płeć, władza i przemoc 390
Gwałt 394
Pornografia 403
Zinstytucjonalizowana przemoc wobec kobiet. Obyczaj czy zbrodnia? 406
Władza, zbrodnia i sprawiedliwość 414
Słowa kluczowe 414
Proponowane lektury 415

Rozdział 10. Płeć kulturowa, polityka, rząd i armia 416
Różnica płciowa *(gender gap):* postawy i działania polityczne 418
Płeć kulturowa i działania polityczne 424
Płeć kulturowa a obejmowanie stanowisk publicznych 426
Kobiety i mężczyźni w rządach stanowych i lokalnych 434
Kobiety i mężczyźni w rządzie federalnym 436

Kobiety i mężczyźni w wojsku 444
Polityka pici kulturowej 457
Słowa kluczowe 458
Proponowane lektury 458

Rozdział 11. Pleć kulturowa i życie duchowe 460
Pleć kulturowa a religia 462
Boginie i czarownice 465
Tradycyjne nauczania religijne w kwestii pici kulturowej 471
Judaizm 472
Chrześcijaństwo 480
Islam 488
Religia, polityka i zmiana społeczna 494
Fundamentalizm chrześcijański a polityka płciowa i seksualna 494
Religia, opór i wyzwolenie 496
Wyzwanie dla patriarchatu religijnego: duchowość feministyczna 498
Słowa kluczowe 504
Proponowane lektury 504

Rozdział 12. Pleć kulturowa i zdrowie 506
Płeć a umieralność 508
Choroby serca 512
Rak 517
Zagrożenia dla zdrowia mężczyzn i kobiet w miejscu pracy 518
Inne przyczyny zgonów 521
Syndrom nabytego braku odporności (AIDS) 523
Podatność kobiet i mężczyzn na choroby 525
Seksizm w opiece zdrowotnej 528
Patriarchalna hierarchia w systemie opieki zdrowotnej 535
Feministyczna opieka zdrowotna 540
Płeć kulturowa, sport i ćwiczenia 542
Polityka dotycząca zdrowia psychicznego a choroby psychiczne 548
Podwójne standardy zdrowia psychicznego 550
Seksizm a placówki leczące choroby psychiczne 572
Terapia feministyczna 575
W kierunku zdrowej przyszłości 576
Słowa kluczowe 577
Proponowane lektury 578

Słowniczek 580

Bibliografia 587

Indeks osób 667

Indeks rzeczowy 682

Spis tabel 689

Spis ramek 691

Spis rysunków 692